

ISSN: 2985-2366 (Online)

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน
Journal of Administration Management and Sustainable Development

Homepage: <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd>
e-mail: jamsdonline@gmail.com

การจัดทำคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า The development of a supervision manual focusing on active learning management at Sarasas Witaed Romklao School

ปรมัตต์ มาศคีรีวงศ์^{1*}, อนุสรณ์ นามประดิษฐ์²

Poramut Maskeereewong^{1*}, Anusorn Nampradit²

^{1,2}หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์
สถาบันสารสาสน์เทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

^{1,2}Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts,
Sarasas Suvarnbhum Institute of Technology

*Corresponding author's e-mail: pongmaskeereewong2121@gmail.com^{1*}

Received: March 18, 2026

Revised: April 07, 2026

Accepted: April 20, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า 2. ศึกษาการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และ 3. พัฒนาคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า เป็นการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้าทั้ง 5 ด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารกำหนดกระบวนการประเมินผลร่วมกับครู โดยเน้นการติดตามผลจริงในห้องเรียน ผู้บริหารจัดการสายงานนิเทศส่งเสริมการใช้ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ผู้บริหาร/ผู้นิเทศติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องกับครูในระหว่างและหลังการนิเทศ พร้อมแสดงความเข้าใจ สนับสนุน และติดตามผล ผู้บริหาร/ผู้นิเทศตรวจสอบความพร้อมของครูในการออกแบบกิจกรรมสร้างความสนใจ และผู้บริหารหรือผู้นิเทศมีการประเมินว่าครูสามารถสร้างบรรยากาศเชิงบวกเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ผลการศึกษการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้

เชิงรุกของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี พบว่า ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบตามกรอบ POLCA โดยเริ่มจาก (P) การวางแผนที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมและเกิดความไว้วางใจ (O) ควบคู่กับการจัดระบบทรัพยากร สื่อ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก (L) บทบาทของผู้นิเทศในฐานะผู้นำทางวิชาการและโค้ชมีความสำคัญต่อการเสริมพลังและสร้างความมั่นใจให้ครู (C) การกำกับติดตามความมุ่งที่คุณภาพปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์ร่วมและกลไก PLC และ (A) การประเมินควรใช้เครื่องมือหลากหลายเพื่อสะท้อนคุณภาพการสอนอย่างรอบด้านและนำไปใช้พัฒนาครูและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ 3. ผลการจัดทำคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า พบว่า มีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด คู่มือมีความสอดคล้องกับกรอบ POLCA และแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนได้

คำสำคัญ: คู่มือการนิเทศ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, โรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า

Abstract

This study aimed to: 1. investigate the conditions, problems, and recommendations related to instructional supervision with an emphasis on active learning management at Sarasas Witaed Romklao School; 2. examine best practices in instructional supervision for active learning management; and 3. develop an instructional supervision manual for Sarasas Witaed Romklao School. A research and development approach was employed. Research instruments included questionnaires, semi-structured interviews, and evaluation forms designed to assess suitability, feasibility, and utility. Data analysis involved the use of frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings indicated that: 1. the overall conditions, problems, and recommendations across five aspects of Sarasas Witaed Romklao School were at a high level. The greatest emphasis was placed on collaborative evaluation processes between administrators and teachers, followed by promoting classroom interaction, ensuring continuous communication, enhancing teachers' readiness in activity design, and fostering positive learning environments; 2. the results of a study on instructional supervision, which emphasizes active learning in schools with best practices indicate that implementation should follow the POLCA framework systematically. This begins with (P) planning, which fosters teacher participation and builds trust (O), and is complemented by organizing resources, media, and creating an environment that supports active learning (L). Supervisors play a vital role as academic leaders and coaches, essential for empowering teachers and enhancing their confidence (C). Monitoring efforts should prioritize the quality of student interaction and participation, utilizing shared criteria and PLC mechanisms. and the evaluation should incorporate a variety of tools to thoroughly assess the quality of teaching and utilize the results for the ongoing development of teachers and schools.; and 3. the developed manual demonstrated the highest level of suitability, feasibility, and utility. It aligns with the POLCA framework and active learning principles, providing a systematic approach to enhancing instructional practices.

Keywords: supervision manual, active learning management, Sarasas Witaed Romklao

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาถือเป็นภารกิจสำคัญของทุกประเทศ โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของโลกเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการดำรงชีวิตและลักษณะของกำลังคนที่สังคมต้องการ ระบบการศึกษาจึงไม่สามารถยึดติดอยู่กับการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่มุ่งถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องปรับบทบาทไปสู่การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

งานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนไทย พบว่า ปัญหาสำคัญไม่ได้อยู่ที่การขาดแนวคิดหรือรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก แต่เป็นการขาดระบบสนับสนุนที่ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาการนิเทศและยกระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ระบบดังกล่าวควรครอบคลุมทั้งการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของครู การให้ข้อเสนอแนะจากการปฏิบัติจริง และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ซึ่งหนึ่งในกลไกสำคัญของระบบนี้ คือ “การนิเทศการสอน” การนิเทศการสอนในแนวคิดร่วมสมัยถูกมองว่าเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู (professional development) มากกว่าการควบคุมหรือประเมินผล โดยเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้นิเทศ การใช้ข้อมูลจากการจัดการเรียนรู้จริงเป็นฐานในการสะท้อนผล และการให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การปรับปรุงการสอนอย่างเป็นรูปธรรม (ศศิทิพย์ ตาลพันธ์ และเอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2565; Glickman et al., 2017) อย่างไรก็ตาม ในบริบทของโรงเรียนไทย การนิเทศการสอนยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านรูปแบบ กระบวนการ และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ทำให้การนิเทศไม่สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (วาสนา บุญมาก และมนสิข สิริธสมบุรณ์, 2564)

โรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า เป็นโรงเรียนเอกชนที่มีนโยบายมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 การนำแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ถือเป็นแนวทางสำคัญของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม จากการสะท้อนผล การจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียน พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังมีความหลากหลายในการปฏิบัติขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ประสบการณ์ และความพร้อมของครูแต่ละคน ส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละห้องเรียนยังไม่สม่ำเสมอ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบนิเทศการสอนที่มีความชัดเจน เป็นระบบ และสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อสนับสนุนให้ครูสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและมีทิศทางเดียวกันทั้งโรงเรียน การจัดทำคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยคู่มือจะทำหน้าที่เป็นกรอบแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ช่วยสร้างความเข้าใจร่วมระหว่างครูและผู้บริหาร และวางรากฐานสำหรับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างยั่งยืน

การมีคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก จะช่วยสร้างความเข้าใจร่วมระหว่างผู้บริหาร ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้สอน เกี่ยวกับลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่โรงเรียนคาดหวัง ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการนิเทศ และสร้างบรรยากาศการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน มากกว่าการประเมินเพียงอย่างเดียว ยิ่งไปกว่านั้น คู่มือการนิเทศการสอนยังสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเชิงระบบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว เนื่องจากช่วยให้โรงเรียนสามารถติดตามและประเมินผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระดับครูและระดับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศเพื่อพัฒนา ที่มุ่งใช้ข้อมูลเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มากกว่าการตัดสินผลเพียงอย่างเดียว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

งานวิจัยนี้เป็นการจัดทำคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ กล่าวคือ ในเชิงวิชาการ งานวิจัยนี้จะช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการ

แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกเข้ากับการนิเทศการสอนในบริบทโรงเรียนไทย ส่วนในเชิงปฏิบัติ งานวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือที่สามารถใช้ได้จริงในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศร่มเกล้า เมื่อพิจารณาในภาพรวมการจัดทำคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงไม่ใช่เพียงการจัดทำเอกสารเชิงแนวคิด แต่เป็นการพัฒนากลไกเชิงระบบที่ช่วยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับโรงเรียนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของประเทศ และตอบสนองต่อความท้าทายของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศร่มเกล้า
2. เพื่อศึกษาการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี
3. เพื่อพัฒนาคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศร่มเกล้า

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอน เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เป็นความพยายามที่จะให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือเกี่ยวกับการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้ดีขึ้น ดังนั้น ผู้นิเทศจะต้องคำนึงถึงหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการนิเทศการสอนที่ถูกต้อง เพื่อให้งานนั้นมีหลักในการปฏิบัติที่แน่นอนชัดเจน ดังที่วาสนา บุญมาก และมนสิข ลิขิตสมบุรณ์ (2564) ได้สรุปไว้ว่า หลักการนิเทศมีความสำคัญที่ผู้นิเทศการสอนต้องยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือผู้รับการนิเทศหรือครูผู้สอน ในการพัฒนาการเรียนการสอนสู่เป้าหมาย คือ คุณภาพผู้เรียน

ศจิติพย์ ตาลพันธ์ และเอกราช โฆษิตพิมานเวช (2565) สรุปว่า การนิเทศการศึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องดำเนินการตามหลักวิชาการอย่างถูกต้อง มีแผนการดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นระบบ มีการติดตาม ประเมินผล และการให้คำแนะนำช่วยเหลือครู เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดีขึ้น โดยการนิเทศการสอนถือเป็นส่วนย่อยที่สำคัญของการนิเทศการศึกษา เพราะมุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยตรง และมีตัวบ่งชี้คุณภาพที่สำคัญ คือ คุณภาพของผู้เรียน หรือประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับ Glickman et al. (2017) ที่มองว่า การนิเทศเป็นภารกิจของสถานศึกษา ในการปรับปรุงการสอน ผ่านการช่วยเหลือครูโดยตรง การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม และการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สรุปได้ว่า หลักการนิเทศ คือ กระบวนการที่ผู้นิเทศต้องยึดถือในการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนครูอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นความร่วมมือ การสร้างขวัญกำลังใจ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความถนัดของแต่ละบุคคล โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สมบูรณ์ตามศักยภาพ

กระบวนการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศการสอน รูปแบบการนิเทศที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

วิจิตรดา วรธาดาสวัสดิ์ (2566) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศ หมายถึง ขั้นตอนในการนิเทศร่วมกันอย่างเป็นระบบระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นตอนในการนิเทศการศึกษา เพื่อให้การนิเทศการศึกษามีบรรลุถึงเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ประกอบไปด้วย การวางแผนการนิเทศ การกำหนดแนวทางการดำเนินการนิเทศที่เป็นลำดับขั้นตอน

การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ เป็นการตรวจสอบความสำเร็จของการนิเทศ ด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสม และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

Acheson & Gall (2003) ได้เสนอรูปแบบการนิเทศการสอนไว้ ดังนี้ 1) จัดประชุมเพื่อวางแผน (planning conference) โดยผู้นิเทศกับครู ผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ครูได้มีโอกาสนำเสนอความต้องการ ประเด็นที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา และความมุ่งหวังที่จะพัฒนา บทบาทของผู้นิเทศในขั้นตอนนี้ คือ ช่วยให้ครูเข้าใจในเรื่องที่ครูสนใจ ให้ครูได้มองเห็นภาพการสอนของตนเอง ในปัจจุบัน ร่วมกันพิจารณาเทคนิคใหม่ ๆ ที่ครูสนใจจะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน 2) การสังเกตการสอน (observation) ต้องดำเนินการด้วยกระบวนการที่มีการวางแผน กำหนดแนวทางและวิธีการสังเกตที่เหมาะสม เวลาที่จะทำการสังเกตการสอนในชั้นเรียนและวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ 3) การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback conference) ขั้นตอนนี้ ผู้นิเทศและครูประชุมร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ผลการสังเกตการณ์สอน และร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข

สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศการสอน คือ กลไกเชิงกลยุทธ์ที่ดำเนินอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมาย เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผ่านความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอน เริ่มจากการสร้างความตระหนัก การวางแผน การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การติดตามและประเมินผล พร้อมต่อยอดสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครูให้สอดคล้องกับบริบทจริงของห้องเรียน เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการศึกษา คือ ผู้เรียนมีคุณภาพ ครูมีพลัง สังคมการเรียนรู้เติบโตอย่างยั่งยืน

แนวทางการนิเทศการสอน

แนวทางการนิเทศการสอนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางแนวทางหนึ่ง คือ การนิเทศแบบร่วมมือ (collaborative supervision) ซึ่งมุ่งเน้นการร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศสามารถเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการนำตนเอง บทบาทของผู้นิเทศ คือ การช่วยเหลือผู้รับการนิเทศให้ช่วยเหลือตนเองได้ สัมพันธภาพและความร่วมมือระหว่างทั้งสองฝ่ายจึงเป็นจุดเน้นสำคัญที่ช่วยให้การพัฒนาการจัดการเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้ Glickman et al. (2017) เสนอว่า ผู้นิเทศควรเลือกใช้พฤติกรรมการณ์นิเทศให้สอดคล้องกับระดับความรู้ ความมุ่งมั่น และวุฒิภาวะทางวิชาชีพของครูแต่ละคน ตั้งแต่การชี้แนะโดยตรง การนิเทศแบบร่วมมือ ไปจนถึงการนิเทศแบบไม่ชี้นำ

อีกแนวทางหนึ่งที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนไทย คือ การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งวิรัชพัชร นิลแก้ววรวิชัย และธัชชัย จิตรนันท์ (2564) พบว่า สามารถช่วยให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) และมีพฤติกรรมการณ์สอนที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับวิชิตดา วรธาดาสวัสดิ์ (2566) ที่ชี้ว่า การนิเทศซึ่งผสมผสานการเรียนรู้ร่วมกันของครูช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเป็นรูปธรรม แนวทางทั้งสองจึงมีจุดร่วมสำคัญ คือ การวางบทบาทผู้นิเทศในฐานะเพื่อนร่วมวิชาชีพและโค้ช มากกว่าการเป็นผู้ตรวจสอบ

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

กมล โพธิเย็น (2564) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ลดบทบาทของผู้สอนและเพิ่มบทบาทของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและได้คิดเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูทั้งในและนอกชั้นเรียน แล้วสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากสิ่งที่ได้ลงมือทำ ผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การอภิปราย และการสะท้อนคิด สอดคล้องกับ Bonwell & Eison (1991) ที่ระบุว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เชิงรุกเมื่อได้ทำสิ่งอื่นนอกเหนือจากการนั่งฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว และสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่เน้นให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งรายบุคคลและแบบกลุ่ม ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ เวลา และผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน สรุปได้ว่า ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์ และการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่อง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ชี้แนะ และส่งเสริมการคิดขั้นสูง

แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือการนิเทศการสอน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือการนิเทศการสอน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงและให้ความหมายของการจัดทำคู่มือการนิเทศการสอนที่มีความหลากหลาย ดังนี้

ศุภรัตน์ จิระโสภ และคณะ (2564) ให้ความหมายของคู่มือการนิเทศไว้ว่า เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศดำเนินการนิเทศได้อย่างเป็นระบบ โดยระบุสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น ขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ซึ่งผลการนำคู่มือไปใช้ช่วยให้การนิเทศภายในของโรงเรียนมีทิศทางเดียวกันและดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

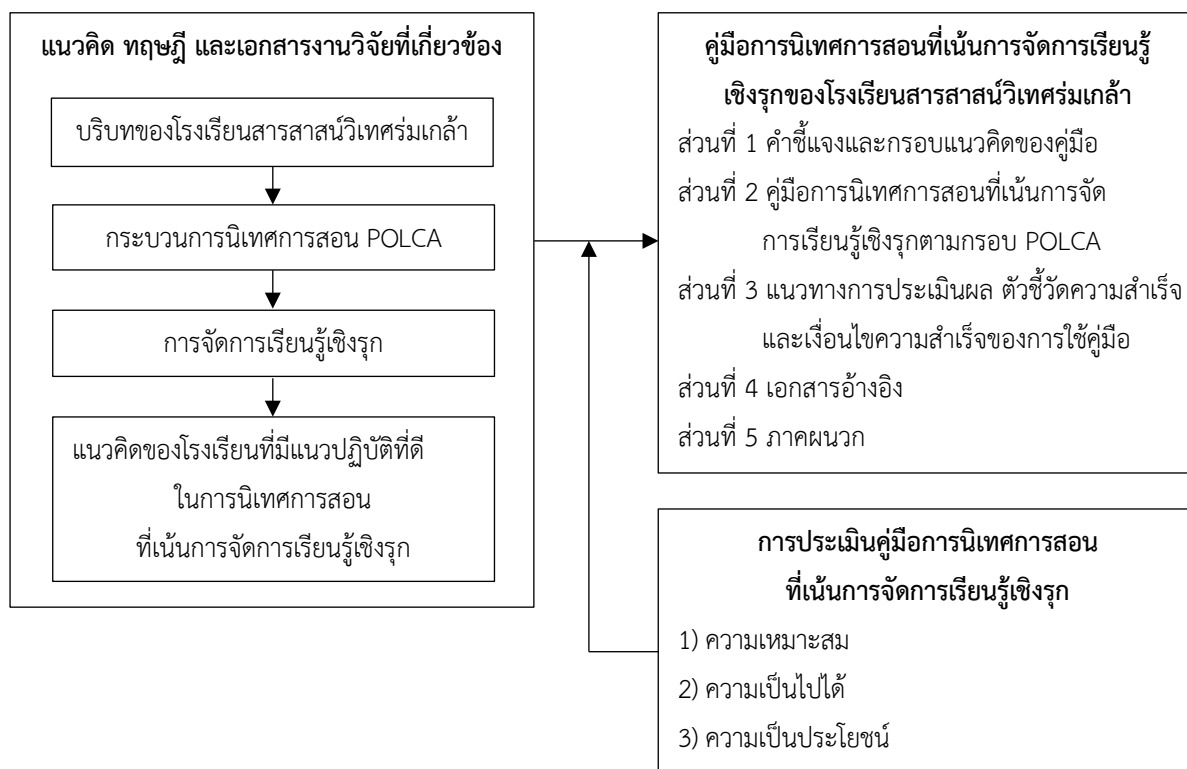
สุนิสา สุวรรณรัตน์ และคณะ (2565) ระบุว่า คู่มือการนิเทศเป็นเครื่องมือสำคัญที่กำหนดแนวทางให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้รับทราบวัตถุประสงค์ วิธีการ กระบวนการ แนวทาง และการประเมินผลการนิเทศ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยคู่มือที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย บทนำ บทบาทหน้าที่ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน และแนวทางการดำเนินการนิเทศ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ของคู่มืออยู่ในระดับมาก

สรุปได้ว่า การจัดทำคู่มือการนิเทศการสอน หมายถึง การสร้างแนวทางหรือเครื่องมือที่มีระบบ ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้จริง เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ผู้นิเทศ และครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดสาระของคู่มือให้ครอบคลุมกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดสายงาน การนำ การควบคุม และการประเมินผล ตามกระบวนการนิเทศการสอน POLCA ของ Harris (1963) ซึ่งได้นำแนวคิดกระบวนการบริหารงานการศึกษาโดยทั่วไปมาประยุกต์ใช้กับการนิเทศการสอน และเป็นกรอบที่นักวิชาการไทยนำมาใช้อย่างแพร่หลาย (ชาลี มณีศรี, 2538) อันเป็นแนวทางที่เน้นการพัฒนาครูควบคู่กับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

วิสัยทัศน์ด้านการนิเทศของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า สะท้อนถึงความเชื่อพื้นฐานที่ว่า “คุณภาพผู้เรียน” เป็นผลลัพธ์ของคุณภาพครู กระบวนการเรียนรู้ และระบบการประเมินที่มีความหมาย โรงเรียนจึงกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการนิเทศว่า การนิเทศ คือ กระบวนการขับเคลื่อนคุณภาพผู้เรียน ผ่านการพัฒนาครู กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินที่มีคุณค่า ภายใต้วิสัยทัศน์ดังกล่าว การนิเทศมิได้ถูกมองเป็นกิจกรรมเฉพาะช่วงเวลา หรือเป็นภารกิจของผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว แต่ถูกหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรทางวิชาการ ครูและผู้บริหารมีบทบาทร่วมกันในการเรียนรู้ สะท้อนผล และพัฒนาการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง แนวคิดนี้สะท้อนอัตลักษณ์ของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้าในฐานะ “โรงเรียนแห่งการเรียนรู้” ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนควบคู่กับการพัฒนาระบบ การนิเทศในบริบทนี้จึงยึดหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้ข้อมูลจริงเป็นฐานในการตัดสินใจ และการมุ่งสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงการรายงานผลหรือการตัดสินคุณภาพเชิงตัวเลข หลักการดังกล่าวถูกถ่ายทอดและขับเคลื่อนผ่านกลยุทธ์การนิเทศที่เชื่อมโยงกับกรอบ POLCA (Planning, Organizing, Leading, Controlling, Assessing) อย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อจัดทำคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยตามกระบวนการนิเทศการสอน POLCA ของ Harris (1963) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดทำคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มุ่งพัฒนาเอกสารคู่มือการนิเทศการสอนที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ประยุกต์กระบวนการวิจัยและพัฒนามาร่วมกับแนวคิดการจัดทำคู่มือ ประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาต้นแบบ และการประเมินคุณภาพของคู่มือ เพื่อให้คู่มือที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า จำนวน 11 คน และ ครูผู้สอนโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า จำนวน 214 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า จำนวน 11 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) และครูผู้สอนโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า จำนวน 140 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของ Krejcie & Morgan (1970) แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการ

การเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า แบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันสาสน์เทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

3.2 นัดหมายวันเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งส่งประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสอบถาม

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกการสอบถามตามวันเวลาที่นัดหมาย

3.4 นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ โดยมีการแปลผลคะแนนตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนที่มีการดำเนินการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ได้แก่ ผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่ได้รับหน้าที่ในการนิเทศการสอน เลือกโรงเรียน กรณีศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยพิจารณาจากเกณฑ์สำคัญ ได้แก่ 1) เป็นโรงเรียนเอกชนที่มีระบบการนิเทศการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) 2) มีแนวปฏิบัติด้านการนิเทศที่เน้นการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน และได้รับการยอมรับในแวดวงการศึกษาและ 3) มีระบบและกระบวนการนิเทศที่เอื้อต่อการให้ข้อมูลเชิงลึกและสอดคล้องกับกรอบแนวคิด POLCA เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 3 คน ได้แก่ 1) โรงเรียนสุจิตปูลิ 2) โรงเรียนปลาตาว 3) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างของการดำเนินการนิเทศการสอน โดยอิงจากกระบวนการนิเทศการสอน POLCA เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปศึกษาต่อและจัดทำร่างคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอเอกสารขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันสารสนเทศเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

3.2 ทำการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งส่งตัวอย่างประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้กับผู้ที่จะทำการสัมภาษณ์ล่วงหน้า

3.3 ทำการสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีตามนัดหมาย

3.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์และสรุปผล เพื่อทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำข้อมูลมาจัดทำร่างคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปแบบอุปนัย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน

4.2 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4.3 นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบอุปนัย (analytic induction)

4.4 ทำการนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำและประเมินคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการจัดทำและประเมินคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า กลุ่มเป้าหมายที่ใช้จะเป็นการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการที่มีประสบการณ์การบริหารวิชาการไม่ต่ำกว่า 5 ปี และเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการสอนเป็นอย่างดี จำนวน 1 คน ครูผู้สอนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศการสอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี และเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการสอนเป็นอย่างดี จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับดุขุภักบัณฑิตและมีประสบการณ์ในการนิเทศการสอนเป็นอย่างดี จำนวน 1 คน และอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาในระดับดุขุภักบัณฑิต ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการหรือมีประสบการณ์การนิเทศการสอนเป็นอย่างดี จำนวน 1 คน รวมผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสิ้น 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวน 2 ชุด ได้แก่ 1) คู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศร่มเกล้า ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คำชี้แจงและกรอบแนวคิดของคู่มือ ส่วนที่ 2 คู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามกรอบ POLCA ส่วนที่ 3 แนวทางการประเมินผล ตัวชี้วัดความสำเร็จ และเงื่อนไขความสำเร็จของการใช้คู่มือ ส่วนที่ 4 เอกสารอ้างอิง และส่วนที่ 5 ภาคผนวก และ 2) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (focus group) ณ ห้องประชุมย่อย โรงเรียนสาธิตสนวิเทศร่มเกล้า โดยผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันพิจารณาข้อบกพร่อง ให้ข้อเสนอแนะ และรับรองคุณภาพของ (ร่าง) คู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสนวิเทศร่มเกล้า พร้อมทั้งตอบแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของคู่มือ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินร่างคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสนวิเทศร่มเกล้า โดยการประเมินคุณภาพ 3 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ (ร่าง) คู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสนวิเทศร่มเกล้า เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการจัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์

4.2 การประเมินร่างคู่มือใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ทั้งภาพรวม รายด้าน และรายข้อ แล้วนำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์มาปรับปรุงแก้ไข และได้คู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนสาธิตสนวิเทศร่มเกล้า

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสนวิเทศร่มเกล้า สภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกได้ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 80.10 ส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.80 ระดับการศึกษาเป็นปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 88.10 สถานภาพการดำรงตำแหน่ง คือ ครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 92.72 และเป็นผู้บริหารโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.28 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.70 เท่ากับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงาน 16 ปีขึ้นไป

1.2 การวิเคราะห์สภาพการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสาธิตสนวิเทศร่มเกล้า พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การควบคุมการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวางแผนการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.3 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า โดยแยกเป็นแต่ละด้าน ตามกรอบแนวคิด POLCA ซึ่งมีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันไป โดยด้านที่มีการแสดงความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผนการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Planning: P)

2. การวิเคราะห์การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนที่มีการดำเนินการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งใช้ข้อคำถามตามประเด็นสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะในขั้นตอนที่ 1 ตามกระบวนการนิเทศการสอน POLCA ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Planning: P) มีการให้ความสำคัญในเรื่องของการกำหนดเป้าหมายตามความต้องการจริง โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน

2.2 ด้านการจัดสายงานการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Organizing: O) มีการให้ความสำคัญในเรื่องการจัดทำระบบคลังสื่อกลาง และการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ภายนอก รวมถึงการบริหารงบประมาณในการจัดทำสื่ออย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการนำการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Leading: L) มีการให้ความสำคัญในเรื่องการให้ผู้บริหารร่วมออกแบบกิจกรรมและแผนการเรียนรู้ร่วมกับครูอย่างใกล้ชิดและการนิเทศเชิงบวกหลังการสอน

2.4 ด้านการควบคุมการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Controlling: C) มีการให้ความสำคัญในเรื่องการกำหนดเกณฑ์คุณภาพร่วมกันและการติดตามการตอบสนองต่อผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

2.5 ด้านการประเมินการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Assessing: A) มีการให้ความสำคัญในเรื่องการบูรณาการเพื่อสะท้อนภาพรวมการสอนอย่างรอบด้านและการใช้ข้อมูลจากการนิเทศในภาพรวม เพื่อพัฒนาสถานศึกษาในระดับนโยบายต่อไป

3. ผลการร่างและประเมินคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า ผู้วิจัยดำเนินการร่างคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า โดยการนำผลตามขั้นตอนที่ 1 คือ การศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า และขั้นตอนที่ 2 จากการศึกษาการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี มาจัดทำร่างคู่มือ โดยมีองค์ประกอบ 5 ส่วน โดยภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาย่อยในแต่ละส่วน พบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

การอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า สามารถอภิปรายผลโดยจำแนกเป็นรายด้านตามกระบวนการ POLCA ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารงานการศึกษาของ Harris (1963)

1.1 ด้านการวางแผนการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้ามีการกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับหนึ่ง แต่ควรส่งเสริมการวางแผนการนิเทศที่เชื่อมโยงเป้าหมายเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะต้องเริ่มต้นจากการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ตามส่วนต่าง ๆ ในคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การวางแผนตามกระบวนการ POLCA จำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน (Harris, 1963) โดยเฉพาะเมื่อบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การขาดแผนการนิเทศเชิงปฏิบัติ ทำให้ครูขาดทิศทางในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน ข้อเสนอแนะ

จึงควรมุ่งพัฒนาแผนการนิเทศที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ตามที่กมล โพธิเย็น (2564) และ Bonwell & Eison (1991) ได้นำเสนอไว้

1.2 ด้านการจัดสายงานการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการศึกษาพบว่า การจัดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอนยังไม่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ จึงต้องอาศัยการบริหารและการจัดการรูปแบบของการนิเทศการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบบทบาทและหน้าที่ในส่วนงานต่าง ๆ ตามรายละเอียดในคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดที่เน้นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และครูผู้สอน ตามแนวคิดของ Harris (1963) ที่มองว่า การจัดองค์การเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติการขาดความชัดเจนด้านสายงานส่งผลให้การนิเทศยังไม่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาชีพอย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะจึงควรจัดระบบการนิเทศให้เป็นทีมและสนับสนุนการทำงานในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.3 ด้านการนำการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การนำการนิเทศของผู้บริหารยังเน้นการกำกับมากกว่าการโค้ช จึงออกแบบหลักการต่าง ๆ ในคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้าให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการโค้ชในรูปแบบต่าง ๆ ให้มากขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ กมล โพธิเย็น (2564) ที่เน้นบทบาทครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวก และแนวคิดการนิเทศเชิงพัฒนาของ Glickman et al. (2017) ที่มองบทบาทผู้นิเทศในฐานะผู้เสริมพลังทางวิชาการ การนำการนิเทศที่ขาดกระบวนการสะท้อนคิดร่วมกัน ทำให้ครูไม่สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารจึงเป็นประเด็นสำคัญ

1.4 ด้านการควบคุมการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การกำกับติดตามยังเน้นการตรวจสอบเอกสารมากกว่าการสังเกตกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงได้ออกแบบกระบวนการโค้ชให้มีความโดดเด่นมากขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้คู่มือฉบับนี้สามารถกำกับติดตามการนิเทศการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการควบคุมเชิงพัฒนาที่เน้นการสะท้อนผลจากการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับวีรลพัชร นิลแก้ววรวิญญ์ และธัชชัย จิตรนันท์ (2564) ที่พบว่า การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพช่วยให้เกิดการควบคุมคุณภาพการสอนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสอดคล้องกับวิชิตา วรธาดาสวัสดิ์ (2566) ที่ชี้ว่า การนิเทศซึ่งใช้กระบวนการชี้แนะและการสะท้อนผลช่วยให้ครูสามารถติดตามและปรับปรุงการสอนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการควบคุมการนิเทศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรมุ่งเน้นการติดตามเชิงกระบวนการและการพัฒนา มากกว่าการควบคุมเชิงเอกสาร

1.5 ด้านการประเมินการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การนำผลการนิเทศไปใช้พัฒนาครูยังไม่ต่อเนื่อง จะต้องศึกษา เรียนรู้ พัฒนา และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความมั่นคง เข้มแข็ง และสามารถพัฒนาคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฉบับต่อไปได้ในอนาคต

2. การศึกษาการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ตามกระบวนการ POLCA ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีมีการบูรณาการกระบวนการ POLCA อย่างเป็นระบบ มีความร่วมมือและการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการนิเทศการสอน ตลอดจนสามารถนำแนวคิด วิธีการ และหลักการต่าง ๆ มาใช้ในการออกแบบคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้าได้เป็นอย่างดี ทำให้คู่มือมีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับแนวคิดของ Harris (1963) โดยเฉพาะการวางแผนที่ชัดเจน การจัดโครงสร้างการนิเทศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน การนำเชิงวิชาการในลักษณะโค้ช และการประเมินผลเพื่อพัฒนา ซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของกมล โพธิเย็น (2564) และผลการวิจัยของวาสนา บุญมาก และมนสิข สิริธสมบุรณ์ (2564) ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดขั้นสูงและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. การประเมินคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า ผลการประเมินคู่มือ พบว่า คู่มือมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า คู่มือมีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรอบ POLCA ของ Harris (1963) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของกมล โพธิเย็น (2564) คู่มือสามารถเชื่อมโยงการวางแผน การจัดสายงาน การนำ การควบคุม และการประเมินการนิเทศเข้ากับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูได้อย่างเป็นระบบ การที่ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่าคู่มือมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ในระดับสูง สะท้อนว่าคู่มือสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งนี้ผลการประเมินยังสอดคล้องกับงานของศุภรัตน์ จิระโสภาก และคณะ (2564) รวมถึงสุนิสา สุวรรณรัตน์ และคณะ (2565) ที่พบว่า คู่มือการนิเทศซึ่งพัฒนาขึ้นจากสภาพปัญหาจริงของสถานศึกษาได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

1. การบูรณาการกรอบ POLCA กับการนิเทศการสอนเชิงรุกอย่างเป็นระบบ งานวิจัยนี้ได้พัฒนาแนวทางการนิเทศการสอนโดยบูรณาการกรอบ POLCA เข้ากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้เกิดรูปแบบการนิเทศที่เชื่อมโยงตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การควบคุม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน

2. บทบาทผู้นิเทศในฐานะ “ผู้นำทางวิชาการและโค้ช” เพื่อเสริมพลังครู องค์ความรู้ใหม่ชี้ให้เห็นว่าการนิเทศที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่เพียงการกำกับติดตาม แต่ต้องเน้นบทบาทของผู้นิเทศในการเป็นโค้ชที่สร้างความไว้วางใจ สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง

3. คู่มือการนิเทศการสอนเชิงรุกในฐานะเครื่องมือเชิงนโยบายและปฏิบัติที่ใช้ได้จริง ผลการวิจัยยืนยันว่าคู่มือที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับสูง สามารถนำไปใช้จริงในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และยกระดับการนิเทศการสอนของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า จุดที่ควรพัฒนาของการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศร่มเกล้า ได้แก่ การวางแผนการนิเทศที่ยังไม่เชื่อมโยงเป้าหมายเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ความไม่ชัดเจนของสายงานและบทบาทหน้าที่ การนำที่เน้นการกำกับมากกว่าการโค้ช การควบคุมที่ยังยึดเอกสารเป็นหลัก และการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาครูอย่างไม่ต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะต่อไปนี้จึงกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขจุดที่ควรพัฒนาดังกล่าวเป็นรายด้านตามกระบวนการ POLCA ดังต่อไปนี้

- 1.1 ควรพัฒนาการวางแผนการนิเทศให้มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการเรียนรู้เชิงรุกในระดับผู้เรียนอย่างชัดเจน
- 1.2 ควรพัฒนาระบบการจัดสายงานการนิเทศให้มีความยืดหยุ่นและเอื้อต่อการทำงานร่วมกัน
- 1.3 ควรมุ่งสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความปลอดภัยทางจิตใจ เพื่อให้ครูกล้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- 1.4 ควรปรับแนวคิดการควบคุมจากการตรวจสอบเชิงเอกสารไปสู่การกำกับติดตามเชิงพัฒนา
- 1.5 ควรพัฒนาระบบการประเมินการนิเทศให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้คู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระยะยาว เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู

2.2 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังโรงเรียนในบริบทอื่น ๆ เช่น โรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก โรงเรียนรัฐบาล หรือโรงเรียนในต่างจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมและความยืดหยุ่นของคู่มือในบริบทที่หลากหลาย

2.3 ควรศึกษาการบูรณาการคู่มือการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเข้ากับระบบ PLC หรือระบบการพัฒนาวิชาชีพครูอื่น ๆ เพื่อเสริมพลังการนิเทศให้เกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรพัฒนาและทดสอบเครื่องมือการนิเทศเชิงดิจิทัล เช่น ระบบบันทึกการสังเกตออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มสะท้อนผล เพื่อสนับสนุนการนิเทศในบริบทการเรียนรู้แบบผสมผสานและการศึกษายุคดิจิทัล

2.5 ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของผู้นิเทศและภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนิเทศการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นิเทศอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2564). Active learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(1), 11–28. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/suedujournal/article/view/245317>.
- ขารี มณีศรี. (2538). *การนิเทศการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). ศิลปบรรณาการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- วาสนา บุญมาก และมนสิข สิริสมบุญ. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(2), 269–280. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/190689.
- วิชุดา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- วิรัชพัชร นิลแก้ววรวิทย์ และชัยชัย จิตรนันท์. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ เพื่อพัฒนางานวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(1), 122–138. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/240325>.
- ศจีทิพย์ ตาลพันธ์ และเอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2565). การนิเทศการศึกษา. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(2), 100–114. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/1911>.
- ศุภรัตน์ จิระโสภณ, โสภณ เพ็ชรพวง และณัฐกรีย์ เจริญสุข. (2564). การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในของโรงเรียนในเครือข่ายท่าฉาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 18(80), 23–31. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/239265>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. https://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนิสา สุวรรณรัตน์, สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และบรรจง เจริญสุข. (2565). การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(45), 99–114. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/255327>.
- Acheson, K. A., & Gall, M. D. (2003). *Clinical supervision and teacher development: Preservice and inservice applications* (5th ed). John Wiley & Sons.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom* (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1). School of Education and Human Development, The George Washington University.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2017). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach* (10th ed). Pearson Education.
- Harris, B. M. (1963). *Supervisory behavior in education*. Prentice-Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.